

LV

LV

LV

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 12.12.2008
COM(2008) 843 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI, EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI, REĢIONU KOMITEJAI UN
EIROPAS CENTRĀLAJAI BANKAI**

**Astotais ziņojums par praktiskajiem sagatavošanās pasākumiem euro zonas turpmākai
paplašināšanai**

SEC(2008) 3014

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI, EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI, REĢIONU KOMITEJAI UN
EIROPAS CENTRĀLAJAI BANKAI**

**Astotais ziņojums par praktiskajiem sagatavošanās pasākumiem euro zonas turpmākai
paplašināšanai**

1. IEVADS

Saskaņā ar Padomes 2008. gada 8. jūlija lēmumu Slovākija atbilst euro ieviešanai vajadzīgajiem nosacījumiem¹, līdz ar to 2009. gada 1. janvārī euro zonā būs 16 ES dalībvalstis. Slovākijas krona tiks konvertēta euro pēc valūtas maiņas kursa EUR 1 = SKK 30,1260.

Sācies praktisko sagatavošanās darbu nobeiguma posms pārejai uz euro. Šajā ziņojumā jo īpaši aplūkoti sagatavošanās darbi euro skaidras naudas ieviešanai ekonomikā, kurus veic uzņēmumos un valsts pārvaldes struktūrās, pasākumi patērētāju aizsardzībai pārejas periodā, informācijas kampaņa un sabiedrības uzskati par euro.

Pievienotajā Komisijas darba dokumentā sniegta sīka informācija par sagatavošanās darbiem euro ieviešanai citās attiecīgajās ES dalībvalstīs, kuras vēl nav ieviesušas euro un kurām nav juridiska izņēmuma statusa attiecībā uz tā ieviešanu.

2. SAGATAVOŠANĀS DARBU STĀVOKLIS SLOVĀKIJĀ

2.1. Sagatavošanās skaidras naudas nomaiņai

Saskaņā ar Slovākijas Valsts bankas aplēsēm būs vajadzīgs 188 miljoni **euro banknošu** un 500 miljoni **euro monētu**, lai aizstātu apgrozībā esošās Slovākijas kronas un naudas līdzekļu uzkrājumus Slovākijas Valsts bankā. Banknotes aizņemās no Austrijas Valsts bankas. Euro monētas ar Slovākijas valsts pusi izkala Slovākijas monētu kaltuvē Kremnicā. Līdz 17. oktobrim bija izkalts 170 miljoni monētu. Apgrozībai vajadzīgo euro monētu atlikušo daļu un 150 miljonu monētu uzkrājumiem Slovākijas Valsts bankā izkals līdz šā gada nogalei. Monētu kolekcionāriem Kremnicas naudas kaltnīcē sagatavo 204 500 Slovākijas euro monētu komplektus triju veidu iepakojumā. Slovākijas Valsts banka jau uzsākusi tās uzkrājumos esošo Slovākijas kronu iznīcināšanu, lai atbrīvotu vietu skaidras naudas uzkrājumiem euro valūtā. Slovākijas euro monētas jau sekmīgi pārbaudījuši monētu pārbaudīšanas iekārtu un tirdzniecības automātu monētu atpazīšanas ierīču ražotāji, kā arī tirdzniecības automātu lietotāji Slovākijā un citās valstīs Eiropā un ārpus Eiropas. Komercbanku **priekšlaikus apgāde** ar euro monētām sākas 2008. gada 6. septembrī, bet ar euro banknotēm — mēnesi vēlāk. Slovākijas Valsts banka ir parakstījusi priekšlaikus piegādes nolīgumus ar 16 komercbankām. Euro monētas komercbankām piegādā Slovākijas Valsts bankas filiāle, kas īpaši šim nolūkam izveidota Kremnicas monētu kaltuvē. Šī piegādes sistēma palīdz

¹ Padomes 2008. gada 8. jūlija Lēmums (2008/608/EK) saskaņā ar EK līguma 122. panta 2. punktu par vienotās valūtas ieviešanu Slovākijā 2009. gada 1. janvārī.

nodrošināt pietiekami daudz vietas euro banknošu un monētu uzkrājumiem, ko piegādā tieši no Slovākijas Valsts bankas un tās septiņām reģionālajām filiālēm. Visu euro skaidras naudas pārvaldījumu drošību garantē valsts policijas eskorts.

Pakārtotā priekšlaikus piegāde sākās 2008. gada novembra sākumā. Līdz 15. novembrim euro skaidrā naudā bankas jau bija piegādājušas 1036 uzņēmumiem. To uzņēmumu kopskaits, kuri izteica ieinteresētību tikt apgādātiem ar euro skaidrā naudā pirms euro ieviešanas dienas, no 12 000 2008. gada martā palielinājās līdz 13 300 oktobrī. Vairāk nekā 23 % priekšlaikus piegādāto banknošu un 66 % priekšlaikus piegādāto monētu komercbankas izsniegs saviem klientiem. Attiecībā uz pakārtoto priekšlaikus piegādi Slovākijas bankas nav plānojušas izmantot jaunos, vienkāršotos noteikumus, ko Eiropas Centrālā banka pieņēma 2008. gada jūnijā².

Sākot no 2008. gada decembra iedzīvotājiem būs iespēja iegādāties **euro monētu mini komplektus**. Bankās, Slovākijas Valsts bankā un Slovākijas pasta nodaļas pārdošanā būs 1,2 miljoni euro monētu mini komplekti SKK 500 (aptuveni EUR 16,60) vērtībā. Mini komplektos plastmasas iesaiņojumā ietilps 45 visu vērtību Slovākijas euro monētu vienības. Mini komplekti būs ļoti noderīgi, lai iedzīvotāji varētu pierast pie jaunajām monētām pirms euro ieviešanas dienas. Paredzams, ka mini komplektus iegādāsies arī mazie uzņēmumi, kas neplāno noslēgt ar savām bankām līgumus euro pakārtotai priekšlaikus piegādei (iegādājoties dažus mini komplektus, mazumtirgotāji viegli var nodrošināt sev euro skaidrā naudā atlikuma izdošanai nākamā gada pirmajās janvāra dienās). Tāpēc mini komplektu pārdošana Slovākijas Valsts bankai būs uzmanīgi jāuzrauga, jo plānotie daudzumi var izrādīties nepietiekami.

Dažas Slovākijas komercbankas plāno šā gada pēdējās nedēļās apmainīt Slovākijas kronas pret euro saskaņā ar oficiālo maiņas kursu bez procentiem. Tādējādi uzkrājumos esošo naudas līdzekļu apmaiņai vajadzētu norisināties ilgākā laikposmā, un bankām vajadzētu spēt labāk pārvaldīt papildu darba slodzi. Lai pievilinātu jaunus klientus vai motivētu jau esošos mājās turēto naudu noguldīt bankas kontā, daudzas bankas piedāvā arī īpašus produktus. Euro ieviešanas dienā bankas visos kontos esošos naudas līdzekļus konvertēs euro bez maksas.

Lai atvieglotu pāreju, skaidras naudas nomaiņas veikšanai Slovākijas Valsts banka un komercbankas būs atvērtas 1. janvārī (kas parasti ir valsts svētku diena), kā arī nedēļas nogalē 2009. gada 3.–4. janvārī. Komercbankas plāno palielināt tā personāla daudzumu, kurš strādā tiešā kontaktā ar cilvēkiem, iesaistot citu dienestu darbiniekus, kas nav no klientu apkalpošanas nodaļas. Banku ierēdņi tika apmācīti rīkoties ar euro skaidrā naudā un sniegt informāciju par euro. Lai nodrošinātu vienmērīgu un efektīvu pāreju, bankām būs jāinformē klienti par euro ieviešanas kārtību un pakalpojumiem, kas ar to saistīti. Nākamā gada janvāra pirmajās dienās bankām vajadzētu būt gatavām pielāgot savas iespējas klientu skaitam filiālēs (paredzams, ka bankas apmeklētāju pieplūdums palielināsies līdz 50 %).

Praktiski visiem aptuveni 2200 Slovākijas **naudas automātiem** no 1. janvāra būtu jāizsniedz tikai euro banknotes (galvenokārt 10 un 20 euro banknotes). Daļa naudas automātu pārslēgs uz euro ar tālvadību, turpretim pārējos vajadzēs pielāgot manuāli. Visām 30 000 pārdošanas vietām būtu jāspēj strādāt ar euro, sākot no euro ieviešanas dienas. Tā kā Slovākijas pilsoņi izmanto kredītkartes galvenokārt skaidras naudas izņemšanai no naudas automātiem, valsts

² ECB 2008. gada 19. jūnija vadlīnijas (ECB/2008/4), ar ko groza vadlīnijas ECB/2006/9 par dažiem sagatavošanās darbiem euro skaidras naudas nomaiņai un euro banknošu un euro monētu priekšlaikus piegādei un pakārtotajai priekšlaikus piegādei ārpus euro zonas.

iestādes un bankas mudina viņus pārejas periodā izmantot kredītkartes arī maksājumu izdarīšanai.

Lai **aizsargātu euro pret viltojumiem**, Slovākija Iekšlietu ministrijas sistēmā ir izveidojusi Valsts centrālo biroju, kā arī valsts analīzes centru (banknotēm) un monētu valsts analīzes centru; abi minētie analīzes centri atrodas Slovākijas Valsts bankas telpās. Slovākijas Valsts banka, komercbankas, lielie uzņēmumi un struktūrvienības, kas rīkojas ar skaidru naudu, ir pasūtījušas vajadzīgo aprīkojumu euro banknošu autentiskuma pārbaudei un apmācījušas darbiniekus veikt manipulācijas ar skaidru naudu. Informāciju par drošības pasākumiem, kas saistīti ar euro skaidru naudu, nodrošina arī informatīvi bukleti, ko sabiedrībā izplata saskaņā ar valsts informācijas kampaņu.

- **Finanšu nozarē Slovākijā jau paveikts daudz sagatavošanās darbu euro ieviešanai. Euro monētu kalšana un izplatīšana jāturpina straujā gaitā, lai ievērotu noteiktos priekšlaikus piegādes un pakārtotās priekšlaikus piegādes termiņus.**
- **Mini komplektu pārdošana rūpīgi jāuzrauga un jāieplāno papildu piegādes.**
- **Bankas veic plašus sagatavošanās darbus pārejai uz euro: tām jānodrošina, lai uzņēmumi un privātie klienti būtu informēti par produktiem un pakalpojumiem, ko tās piedāvā, un zinātu ar euro ieviešanu saistīto darbību grafiku. Tām arī pašām rūpīgi jāpagatavo ievērojamam cilvēku pieplūdumam savās filiālēs nākamā gada janvāra pirmajās dienās.**

2.2. Sagatavošanās darbi uzņēmumos

Flash Eurobarometer veiktā aptauja Slovākijas uzņēmēju aprindās 2008. gada jūnijā³ liecināja, ka vairums uzņēmumu euro ieviešanai sāka gatavoties jau ļoti agri. Aptuveni 80 % uzņēmumu praktiskos sagatavošanās darbus sāka vairāk nekā 6 mēnešus pirms euro ieviešanas dienas. Tajā pašā laikā liels daudzums uzņēmumu norādīja, ka tiem vajadzīga pamatinformācija par euro ieviešanu. Vairāk nekā 70 % uzņēmumu vēlējās saņemt informāciju par pārrēķina noteikumiem, ieskaitot noteikumus par cenu noapaļošanu, un gandrīz 58 % no tiem vēlējās iegūt vairāk informācijas par cenu dubulto norādīšanu. Informācijas nepietiekamība bija par iemeslu salīdzinoši lielam kļūdu daudzumam, kuras atklājās, kad Slovākijas Tirdzniecības inspekcija (STI) pārbaudīja valūtas nomaiņas noteikumu piemērošanas pareizību. Pirmajās divās cenu dubultās norādīšanas perioda nedēļās (no 24. augusta līdz 7. septembrim) atklājās trūkumi aptuveni 45 % pārbaudīto veikalu un pakalpojumu sniedzēju biroju (pārrēķina kurss nav bijis norādīts vai tas bijis nepareizs, cenas nav bijušas norādītas euro vai aprēķinātas/noapaļotas nepareizi utt.). Līdz ar euro ieviešanas dienas tuvošanos uzņēmumi sāka aktīvāk ievākt informāciju, un pārbažu rezultāti jau bija labāki. Sākot ar 2008. gada oktobra vidu, 74 % no 8200 Slovākijas Tirdzniecības inspekcijas pārbaudītajiem uzņēmumiem valūtas nomaiņas noteikumus piemēroja pareizi. Līdztekus pārbaudēm STI inspektori izskaidro valūtas nomaiņas noteikumus un izdala informatīvos materiālus. Nozīmīga daļa atklāto trūkumu tādējādi tiek novērsti jau pārbaudes laikā. Īpaša uzmanība tiek pievērsta MVU un uzņēmumiem attālākos rajonos.

Valsts mazu un vidēju uzņēmumu attīstības aģentūra (*NADSME*), organizējot informācijas seminārus par euro, konstatējusi, ka uzņēmumu interese pieaug. 2008. gada rudenī notikušie

³ *Flash Eurobarometer* 240 apsekojums, (2008. gada jūnijs).

semināri piesaistīja daudz lielāku interesi nekā jūnijā rīkotie. Seminārus 18 Slovākijas pilsētās organizēja, lai sniegtu visu vajadzīgo informāciju par euro ieviešanu. Informāciju uzņēmēji var saņemt arī NADSME un Ekonomikas ministrijas tīmekļa vietnē, euro ieviešanai veltītajā valsts tīmekļa vietnē www.euromena.sk un NADSME un Slovākijas Valsts bankas izdotajās brošūrās.

Daži uzņēmumi, kuri līdz pat pēdējam brīdim kavējās ar sagatavošanas darbu sākšanu, var saskarties ar problēmām IT sistēmu un kases aparātu pielāgošanā. Liela daļa datorpakalpojumu sniedzēju uzņēmumu paziņoja, ka tie būs pilnībā noslogoti līdz gada beigām. Saskaņā ar Slovākijas noteikumiem par euro ieviešanu valūtas nomaiņas izdevumus nedrīkst iekļaut cenās.

Sākot no euro ieviešanas dienas, mazumtirgotājiem atlikumu vajadzēs izdot tikai euro. Tāpēc būtu jāveic attiecīgi pasākumi, lai atvieglotu kasieru darbu un saīsinātu rindas pie kases (piem., radinot kasierus darbam ar jauno naudas vienību un apgādājot tos ar atsevišķām kastītēm skaidrai naudai kronās un euro, atverot informācijas punktus mazumtirdzniecības lielveikalos, lai atbildētu uz klientu jautājumiem, pieņemot pagaidu darbiniekus lielveikalos produktu iesaiņošanai maisiņos utt.). Mazumtirgotājiem būtu jāparedz pietiekamas glabāšanas iespējas kronu skaidrā naudā savākšanai un jāizplāno skaidrās naudas transportēšana uz bankām.

- **Iestādēm jāapvieno pūliņi, lai nodrošinātu, ka visi MVU ir pietiekami informēti par valūtas nomaiņu un saņem pienācīgu atbalstu.**
- **MVU sagatavošanās gaita būtu regulāri jāuzrauga. Jaunais plānotais MVU apsekojums sniegs labāku ieskatu par to sagatavotības stāvokli.**

2.3. Valsts pārvaldes iestāžu veiktie sagatavošanās darbi

2008. gada 24. septembrī Slovākijas valdība apstiprināja Valsts plāna euro ieviešanai trešo atjauninājumu, kurā tagad iekļauts arī Slovākijas izņēmuma statusa atcelšanas termiņš un neatsaucami fiksēts pārrēķina kurss.

Pārejai uz euro vajadzīgo tiesību aktu pielāgošana notiek saskaņā ar Valsts plānā paredzēto grafiku. Vairums oficiālo veidlapu jau ir pielāgotas euro un publicētas atbildīgo iestāžu tīmekļa vietnēs vai biļetenos. Pārvaldes iestādes jau pirmajā obligātās cenu dubultās norādīšanas dienā (24. augustā) sāka norādīt visas summas gan Slovākijas kronās, gan euro. Visas iedzīvotājiem maksājamās summas tika noapaļotas uz augšu, bet visas maksas un nodevas — uz leju. Visi pensionāri saņēma pensijas aprēķinu euro kopā ar nepieciešamo informāciju par sociālā nodrošinājuma sistēmas pielāgošanu.

Finanšu ministrija uzsāka informācijas sistēmu pielāgošanas virzības uzraudzību, kuru īstenoja trīs posmos. Trešais uzraudzības posms aptvēra 654 valsts pārvaldes iestādes (piem., ministrijas un citas centrālās pārvaldes iestādes, reģionālās pārvaldes iestādes, pilsētu un pašvaldību pārvaldes iestādes). 2008. gada 30. augustā aptuveni 97 % uzraudzīto iestāžu bija uzsākušas cenu dubulto norādīšanu un gandrīz 84 % jau bija pārbaudījušas savu IT sistēmu savietojamību ar euro. 94 % pārvaldes iestāžu uzskata, ka nopietnu problēmu saistībā ar pāreju uz euro nebūs. Dažas nepilnības tika konstatētas aptuveni 6 % no apsekotajām pārvaldes iestādēm, jo īpaši mazpilsētu un pašvaldību pārvaldes iestādēs. Lai laikus sagatavotu IT sistēmas, tika izmantoti koriģējoši mehānismi.

Slovākijas pasts, kuram būs liela nozīme euro skaidras naudas piegādē plašākai sabiedrībai, veic pēdējos sagatavošanās darbus — vairums IT sistēmu jau ir pielāgotas un pārbaudītas. No 2008. gada decembra pasts pārdos euro monētu mini komplektus, bet pensiju un pabalstu izmaksāšana euro tiks sākta 2009. gada janvārī. Praksē pasta darbinieki būs svarīgs informācijas avots pensionāriem un citām mazāk aizsargātām iedzīvotāju grupām. Pasts ir uzsācis intensīvu informācijas kampaņu un organizējis saviem darbiniekiem apmācības vairākos posmos.

Ministrijas un citas centrālās pārvaldes iestādes ir sagatavojušas informatīvos materiālus un organizējušas apmācības savu filiāļu un savā pakļautībā darbojošos organizāciju darbiniekiem. Īpaša uzmanība tika pievērsta darbiniekiem, kuri strādā tiešā kontaktā ar cilvēkiem. Slovākijas Pilsētu un ciematu apvienība sagatavoja divas pilsētu un pašvaldību pārvaldes iestādēm paredzētas rokasgrāmatas par pāreju uz euro un organizēja to darbiniekiem vairākus seminārus par valūtas nomaiņas jautājumiem (piem., vietējā budžeta sastādīšana euro, euro komandu izveide, IT sistēmu pielāgošana utt.). Apvienība uzskata, ka vietējās pārvaldes iestādēm ievērojamu problēmu saistībā ar valūtas nomaiņu nebūs.

Dažu pēdējo mēnešu laikā Slovākijas valsts pārvaldes iestāžu sagatavošanās darbi pārejai uz euro ir būtiski pārvirzījušies uz priekšu. Ir svarīgi nodrošināt, lai konstatēto nepilnību gadījumos pārvaldes iestādes pabeigtu savu IT sistēmu pielāgošanas darbus un pārbaudītu to darbību pirms euro ieviešanas dienas. Vajadzības gadījumā būtu jānodrošina atbalsts nelielām pilsētām un ciematiem.

2.4. Ar cenu attīstību saistītu ļaunprātīgu darbību un kļūdainas cenu uztveres novēršana

Pēdējo mēnešu laikā Slovākijas iestādes ir veikušas dažādus pasākumus, lai saglabātu cenu stabilitāti un palielinātu patērētāju uzticību valūtas nomaiņas periodā.

Valdības pilnvarotā persona euro ieviešanai kopīgi ar Slovākijas Uzņēmēju apvienību ir uzsākušas „**ētikas kodeksa**” projektu, kura parakstītāji apņemas ievērot valūtas nomaiņas noteikumus, ļaunprātīgi neizmantojot to peļņas gūšanas nolūkā un aktīvi sniegt informāciju par valūtas nomaiņu saviem klientiem, uzņēmējdarbības partneriem un darbiniekiem. Ētikas kodeksa logotips patlaban ir redzams aptuveni 16000 vietās — veikalos, pakalpojumu sniedzēju birojos un reģionālās pārvaldes iestādēs. Sabiedrība ar šo logotipu tika iepazīstināta īpašā televīzijas raidījumā. Sūdzības par ētikas kodeksa parakstītāju neatbilstīgu uzvedību iedzīvotāji var iesniegt valdības pilnvarotajam, kurš izskata sūdzības un attiecīgā gadījumā pieprasa veikt uzlabojumus. Kodeksa parakstītāji, kas nerīkojas saskaņā ar tā noteikumiem, var zaudēt attiecīgo uzlīmi un tos var iekļaut Slovākijas Patērētāju apvienības "melnajā sarakstā".

Obligāto **cenu dubulto norādīšanu** Slovākijas kronās un euro uzsāka 2008. gada 24. augustā; tā turpināsies līdz 2010. gada 1. janvārim. Tās īstenošanu rūpīgi uzrauga **Slovākijas Tirdzniecības inspekcija**, kura ik dienas nosūta savus inspektorus uz mazumtirdzniecības vietām un pakalpojumu sniedzēju birojiem. Novembrī Slovākijas Tirdzniecības inspekcijā ar Komisijas piešķiruma līguma atbalstu darbu sāka 60 jauni inspektori. Laikposmā no 24. augusta līdz 31. oktobrim STI pārbaudīja 10 920 tirdzniecības vietas, 494 685 cenu zīmes un 49 089 pakalpojumu cenas. Minētā laikposma pēdējās 7 dienās to veikalu un pakalpojumu sniedzēju procentuālā daļa, kuri visus valūtas nomaiņas noteikumus piemēro pareizi, sasniedza 85 % (salīdzinājumā ar 72 % augusta pēdējā nedēļā). Praktiski visas cenas bija norādītas gan Slovākijas kronās, gan euro. Uz euro nepareizi pārrēķināto preču cenu

procentuālā daļa samazinājās līdz 2,78 %. Pakalpojumu sektorā no visām euro norādītajām cenām nepareizi aprēķināto vai noapaļoto cenu procentuālā daļa bija 6,7 %. Pārbažu rezultāti pamazām arvien vairāk uzlabojas. Daudzas nepilnības ar inspektoru palīdzību tiek novērstas jau pārbažu laikā. Ja vajadzīgi laiktietilpīgāki pielāgojumi, inspektori to veikšanai nosaka dažu dienu termiņu. Ja labojumi netiek veikti, nākamais solis ir brīdinājums un attiecīgā gadījumā — pārkāpuma izmeklēšanas procedūra (līdz 31. oktobrim bija uzsāktas 13 pārkāpumu izmeklēšanas procedūras). Par nopietniem valūtas nomaiņas noteikumu pārkāpumiem var noteikt soda naudu līdz 60 000 euro apmērā.

Papildus pārbaudēm, kuras tiek veiktas pēc pašiniciatīvas, STI veic arī **pārbaudes ar konkrētu mērķi pēc tam, kad saņemtas sūdzības no iedzīvotājiem** par cenu dubultās norādīšanas noteikumu nepareizu piemērošanu vai cenu neparastu pieaugumu. Līdz 31. oktobrim STI no iedzīvotājiem bija saņēmusi 84 sūdzības par to, ka cenu zīmēs un brošūrās cenas nav norādītas abās valūtās, cenas euro ir pārrēķinātas nepareizi vai nav norādīts pārrēķina kurss, un 42 sūdzības saistībā ar cenu pieaugumu. No 77 pārbaudītām sūdzībām tikai 35 % izrādījās pamatotas (cenas bija pārrēķinātas nepareizi vai nebija norādītas abās valūtās). Mazumtirgotājiem uzdeva īsā laikā novērst nepilnības. Rūpīgi pārbaudītas tika arī visas sūdzības saistībā ar cenu pieaugumu. Cenu izmaiņas tika salīdzinātas ar ilgtermiņa tendencēm un tā paša produkta cenām citos veikalos un skatītas plašākā kontekstā (piemēram, ņemot vērā ražošanas resursu cenas un situācijas attīstību pasaules tirgos). Pamatojoties uz veiktās analīzes rezultātiem, sūdzības atzina par nepamatotām. Ja STI secinās, ka cenu pieaugums nav pamatots, mazumtirgotājiem būs jāpārskata savas cenas. Saskaņā ar nesen pieņemto krimināllikuma grozījumu pastāv pat iespēja piespriest cietumsodu mazumtirgotājam, kurš ļaunprātīgi izmanto valūtas nomaiņu. Šis ir galvenokārt preventīva rakstura pasākums.

STI veiktās pārbaudes papildina **Slovākijas Patērētāju apvienības** cenu uzraudzības shēma. Brīvprātīgie inspektori ik pēc divām nedēļām pārbauda noteiktu produktu cenas aptuveni 350 mazumtirdzniecības vietās un analizē šo cenu izmaiņas laika gaitā. Šo "regulāro" uzraudzību papildina izlases veida pārbaudes, kā arī izmeklēšana, ko veic, pamatojoties uz iedzīvotāju sūdzībām. Neparasta cenu pieauguma gadījumā brīvprātīgie inspektori noskaidro tā iemeslus. Ja mazumtirgotājs vai pakalpojumu sniedzējs nesniedz pārliecinošu paskaidrojumu par cenas pieaugumu un atsakās atjaunot iepriekšējo cenu, Slovākijas Patērētāju apvienība publicē veikala nosaukumu savas tīmekļa vietnes "melnajā sarakstā". Veikalus un pakalpojumu sniedzējus, kas iekļauti šajā sarakstā, pēc tam uzrauga STI un profesionālās apvienības, pie kurām tie pieder. Ja tie ir pārkāpuši "ētikas kodeksu", tie zaudē tiesības izmantot kodeksa parakstītāju logotipu. Ierakstiem "melnajā sarakstā" ik dienas seko arī mediji.

Kas attiecas uz **cenu oficiālo statistisko uzraudzību** valūtas nomaiņas periodā, Slovākijas Statistikas birojs laikā no 2008. gada 1. augusta līdz 2009. gada 30. jūnijam ik pēc 10 dienām pārbauda 196 bieži pirktu produktu cenas. Līdz 2008. gada oktobra vidum uzraudzīto preču paraugu un pakalpojumu cenas salīdzinājumā ar augusta sākumu samazinājās vai pieauga tikai neliels skaits. Pakalpojumu un gaļas cenu pieaugumu atsvēra naftas produktu, kā arī sezonālo augļu un dārzeņu cenu pazemināšanās.

Cenu attīstību visās tautsaimniecības nozarēs regulāri pārbauda īpaša valdības izveidota iestāde — **Cenu padome**. Šo padomi vada Slovākijas Tirdzniecības un rūpniecības palātas priekšsēdētājs, un tajā darbojas vairāki ministri un citi valsts un privātā sektora pārstāvji. Ja Cenu padome konstatē pārmērīgu cenu pieaugumu kādā nozarē, tā aicina par attiecīgo nozari atbildīgo ministru (piem., jautājumos par pārtikas produktu cenām — lauksaimniecības ministru) veikt detalizētu situācijas analīzi. Ja analīzes rezultāti liek secināt, ka cenu

pieaugums ir "spekulatīvs", ministram ir jāierosina korektīvi pasākumi un regulāri jāuzrauga to īstenošana. Ja piemērotie pasākumi izrādās nepietiekami, Padome var ierosināt valdībai noteiktu preču vai pakalpojumu cenu regulēšanu. Iespēja veikt cenu administratīvu regulēšanu visās tautsaimniecības nozarēs tika radīta, izdarot grozījumu 2008. gada septembrī pieņemtajā Dekrētā Nr. 18/1996 par cenām. Zobārstniecības pakalpojumu cenu, automašīnu novietošanas maksu un autovadītāju kursu maksu attīstību patlaban uzrauga attiecīgās ministrijas.

- **Slovākija ir ieviesusi visaptverošu pasākumu klāstu patērētāju aizsardzībai. Ir svarīgi, lai šo pasākumu mērķis un tas, kā tie darbojas, tiktu labi izskaidrots iedzīvotājiem un uzņēmumiem. Plašakai sabiedrībai būtu pēc iespējas vairāk jāpopularizē kontakttālruņa numurs, pa kuru patērētāji var iesniegt sūdzības.**
- **Lai palielinātu patērētāju uzticību, iestādēm, kā arī "ētikas kodeksa" parakstītājiem vajadzētu sniegt vairāk informācijas par brīvprātīgajām saistībām ievērot valūtas nomaīņas noteikumus, kuras tie uzņēmās, parakstot šo kodeksu.**
- **Ir ārkārtīgi svarīgi, lai kontroles iestāžu rīcībā būtu pietiekami resursi valūtas nomaīņas noteikumu īstenošanas uzraudzībai visā valstī. Īpaša uzmanība jāveltī cenu attīstībai pēc cenu dubultās norādīšanas laika beigām un pēc tam, kad vairs nebūs spēkā "ētikas kodekss", kā arī tajās nozarēs, kurās bieži konstatēti pārkāpumi iepriekš notikušo valūtas nomaīņu laikā.**
- **Administratīvajiem pasākumiem nevajadzētu aizkavēt normālas cenu izmaiņas, kas saistītas ar ražošanas izmaksu palielināšanos. Cenu signālu kropļošana administratīvas cenu regulēšanas rezultātā nenovēršami veicinātu vēl lielākas cenu izmaiņas nākotnē.**

2.5. Saziņas darbības un sabiedriskā doma

Informācijas kampaņa par euro Slovākijā patlaban rit pilnā sparā. Valdība ir izraudzījusi komunikāciju aģentūru, kas īsteno informācijas kampaņu plašsaziņas līdzekļos. Galvenā uzmanība tiek veltīta valūtas nomaīņas praktiskajiem aspektiem — pārrēķina kursam, cenu dubultajai norādīšanai, skaidras naudas nomaīņas noteikumiem, "ētikas kodeksam" un iepriekšējās valūtas skaidras naudas uzkrājumu nomaīnai. 100 dienas pirms euro ieviešanas dienas plašsaziņas līdzekļos tika uzsākta vēl viena informācijas kampaņa, kurā iesaistās Slovākijā plaši pazīstamas personas, kas izskaidro ar euro ieviešanu saistītās priekšrocības, kā arī eksperti, kas īsos televīzijas raidījumos pēc vakara ziņām atbild uz bieži uzdotiem jautājumiem par valūtas nomaīņu. Turklāt pa valsti kursē "eiromobilis", sniedzams mazāk aizsargātām iedzīvotāju grupām un lauku apgabalu iedzīvotājiem informāciju par euro. Vienlaikus 8 reģionu galvaspilsētās tika organizēti pasākumi par godu 100 dienām līdz euro ieviešanai. Tajos piedalījās aptuveni 35 000 cilvēku. Slovākijas Valsts bankas ēkas fasādi Bratislavā rotā Slovākijā līdz šim vislielākais reklāmas plakāts ar euro monētas attēlu, bet tā mazākas kopijas apskatāmas bankas 8 reģionālajās filiālēs.

Slovākijas Valsts banka, Finanšu ministrija un citas valsts pārvaldes iestādes saskaņoti veic arī citas saziņas darbības. Kopš vasaras Slovākijas iestādes regulāri organizē tikšanās ar preses pārstāvjiem, kā rezultātā prese ir labi informēta un kopumā pozitīvi noskaņota attiecībā uz euro ieviešanu.

Saskaņā ar partnerības nolīgumu, ko Slovākijas iestādes un Eiropas Komisija parakstīja 2007. gada 7. decembrī, tika īstenotas vairākas kopīgas saziņas darbības — ceļojoša izstāde,

kas veltīta euro, "Euro konference" 2008. gada septembrī, seminārs žurnālistiem, apsekojums un sabiedriskās domas aptauja. Turklāt Komisija Slovērijas iestādēm ir darījusi pieejamas publikācijas un reklāmas materiālus.

Partnerības nolīguma ietvaros abas puses parakstīja divus piešķiruma līgumus. Komisija piešķir līdzfinansējumu papildu saziņas darbinieku algošanai, euro veltītai valsts tīmekļa vietnei un tālruņa līnijai, vietas pirkšanai elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos, Slovērijas Tirdzniecības inspekcijas papildu darbinieku algošanai, skolām un čigānu mazākumtautības pārstāvjiem paredzētām informācijas kampaņām, kā arī euro kalkulatora un informācijas bukletu nosūtīšanai pa pastu tieši mājsaimniecībām (informācijas paketes novembrī tika piegādātas visām Slovērijas mājsaimniecībām).

Arī Eiropas Centrālā bankā sadarbībā ar Slovērijas Valsts banku īsteno kopīgus pasākumus, kuru mērķis ir iepazīstināt plašāku sabiedrību (arī cilvēkus, kuriem jārikojas ar skaidru naudu, veicot savu profesionālo darbību) ar noteikumiem euro skaidras naudas nomaiņai, kā arī ar euro banknošu un monētu izskatu un drošības elementiem. Eiropas Centrālās bankas „€ — mūsu nauda” logotipu izmantoja visās veiktajās saziņas darbībās. Vēl citi tehniskās apmācības instrumenti tika izstrādāti konkrētām mērķa grupām (bankām, policijai utt.); Slovērijas vajadzībām ECB sagatavoja 7 miljonus dažādu publikāciju kopiju. Šīs ECB informatīvās brošūras un valūtas pārrēķina kartes decembrī piegādās visām mājsaimniecībām.

Slovērijā nesen veiktā *Eurobarometer* pētījuma⁴ rezultāti atspoguļo intensīvās informācijas kampaņas ietekmi uz iedzīvotāju informētības pašnovērtējumu — diezgan labi vai ļoti labi informēti jūtas 80 % iedzīvotāju, t.i., par 15 procentu punktiem vairāk nekā 2008. gada pavasarī. Pētījums liecina arī par to, ka atkal palielinās atbalsts euro — tendence, kas bija vērojama 2008. gada pavasarī, ir mainījusies pretējā virzienā, un pieaug to cilvēku procentuālā daļa, kuri ir diezgan vai ļoti iepriecināti par gaidāmo euro ieviešanu (57 %, +5 procentu punkti kopš pavasara⁵), bet diezgan vai ļoti neapmierināti ar šo faktu jūtas tikai 35 % (–8 procentu punkti). Vairāk nekā puse slovāku uzskata, ka euro nesīs pozitīvas pārmaiņas viņu valstij un viņiem pašiem.

Nopietnas bažas par cenu paaugstināšanos valūtas nomaiņas rezultātā joprojām jūt gandrīz 65 % iedzīvotāju, tomēr tie ir 11 procentu punkti mazāk nekā 2008. gada pavasarī. Tas nozīmē, ka informācijas kampaņai ir panākumi. No otras puses, tikai 39,5 % (–7 procentu punkti) iedzīvotāju uzskata, ka euro nākotnē nodrošinās zemu inflācijas likmi — iespējams, ka šis rādītājs ir tik zems šobrīd pasaulē valdošās nedrošās situācijas iespaidā.

Informācijas kampaņas pēdējā posmā Slovērijai vajadzētu censties kļiedēt atlikušās iedzīvotāju bažas un vairo patērētāju uzticību euro ieviešanai. Lai iedzīvotāji vairs nebaidītos no cenu pieauguma valūtas nomaiņas laikā, tie pastāvīgi jāinformē par cenu uzraudzības rezultātiem un citām kontroles darbībām.

⁴ Flash Eurobarometer 249, 2008. gada oktobris.

⁵ Flash Eurobarometer 237, 2008. gada maijs.